

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 360

מישיבת ועדת העבודה והרווחה
ביום ב' כ"ט באב התשמ"ז - 24 באוגוסט, 1987, בשעה 9.00

נ כ ח ו:

	א' נמיר	<u>חברי הוועדה:</u>
- היו"ר	ח' גרוסמן	
	א' ורדיגר	
	י' פרץ	
	י' שמאי	
	מ' תמרי	<u>מוזמנים:</u>
- מנכ"ל אורדן	ע' שנהב	
- מנהלת כוח אדם, אורדן	ש' קוברינסקי	
- סמנכ"ל כלל תעשיות	ד' אנטין	
- מנכ"ל רום כרמל	מ' יונה	
- סגן ראש מועצת טירת הכרמל	ח' סררו	
- מזכיר מועצת פועלי טירת הכרמל	ח' אלוני	
- מועצת פועלי חיפה	א' הראלי	
- טירת הכרמל	ע' תמיר	
- הוועד הפועל של ההסתדרות הכללית	מ' אלימלך	
- יושב-ראש ועד עובדי רום-כרמל	י' מזרחי	
- חבר ועד	ב' ספיר	
- חבר ועד	נ' אורי	
- משרד העבודה והרווחה	ע' כץ	
- משנה למנכ"ל שרות התעסוקה	ק' כליפא	
- אגף התקציבים, משרד האוצר	צ' דורי	
- סמנכ"ל מימון לחברות, משרד התעשייה והמסחר	מ' בוטון	<u>יועץ משפטי לוועדה:</u>
	א' אדלר	<u>מזכירת הוועדה:</u>
	מ' הלנברג	<u>קצרנית:</u>
	מפעל רום-כרמל	<u>סדר-היום:</u>

-1847-

מפעל רוס-כרמל

היו"ר א' נמיר:

רבותי, בוקר טוב. אני מתכבדת לפתוח את הישיבה. הנושא שבגללו ביקשתי לקיים את הישיבה המיוחדת הזאת הוא מצבו של מפעל רוס-כרמל.

נשמע מנציג "כלל" מה המצב.

ש' קוברינסקי:

מועצת המנהלים קיימה ביום ג' האחרון ישיבה ארוכה, אחרי פניות שהיו אליה גם מוועדת העבודה והרווחה וגם משר התעשייה והמסחר. לאחר ישיבה ארוכה שהתקיימה, כפי שאמרתי, ביום ג' האחרון, החלטנו לאשר, פעם נוספת, את החלטה לסגור את המפעל.

היו"ר א' נמיר:

בסוף השבוע ראיתי באחד העיתונים, אינני זוכרת באיזה עיתון, ידיעה ש"כלל" רוצה לרכוש את "תדיראן" וחלק ממפעלי המזון של "כור".

ש' קוברינסקי:

אני לא ראיתי את זה.

היו"ר א' נמיר:

האם יש לך מושג אם זה נכון?

ש' קוברינסקי:

זה לא נכון.

היו"ר א' נמיר:

אני שואלת, מדוע החלטתם עושה פעם שלא לקבל שום הצעה. מה הציע לכם שר התעשייה והמסחר בפנייה שלו?

ש' קוברינסקי:

הוא ביקש שנבחן את הנתונים הכלכליים ואת הסיבות להחלטה. בחנו והחלטנו פעם נוספת.

מ' אלימלך:

מאז שעזבנו את הוועדה, אחרי הישיבה הקודמת, התחלנו לפעול בממשלה, בוועדה המרכזת ובמועצו פועלי חיפה וגם אצל ההנהלה, כדי למצוא דרך לא לסגור את המפעל.

המועצה המקומית באה בדברים עם מר תמרי,

היא הציעה את עזרתה. גם העובדים הציעו את עזרתם גם בפיתורים וגם בליעול, בכל מה שנידרש, כדי להשאיר את המפעל ולא לסגור אותו. כל זה היה לריק. ואז התחלנו להפעיל שוב את הממשלה. פנינו אל ראש הממשלה ואל שרים, ואתמול גם אל שר האוצר. נאמר לנו שצריך להיפגש עם מר דברת ולדבר איתו כדי לעשות הכל שהמפעל לא ייסגר.

משרד התעשייה והמסחר פנה והציע את עזרתו.

הוא ביקש תכנית הבראה. יש קרנות והוא מוכן לתרום את תרומתו, אבל אין תכנית. יש החלטה.

לפי מה שידוע לי, השר שרון פנה אל מר

דברת. ולפי מה שהודלף לנו אמר מר תמרי: או אני או המפעל. אם כן, אנחנו לא נמצאים אצלו בעדיפות ראשונה. יש עבודה להרבה שנים, יש שפע של עבודה, יש הזמנות. אני לא מכין מה מסתור מאחורי המצב במפעל.

קיבלנו מבית המשפט צווים לפנות את המפעל.

אני מוזמן למשטרה, לחקירה על עבירה שעברתי, כי אני לא מצטיית לצו. אני מוכרח להיות פה ולכן אני נחשב כמפר חוק. בכלל, התחילו לשלוח לעובדים הודעות לבוא לחקירה. רוצים לפורר אותנו.

גם אנחנו רצינו לבדוק את עצמנו. יש

נתונים בשטח. רוצים לסגור את המפעל לא בגלל סיבה כלכלית. משהו אחר מסתור מאחורי זה.

יש לנו עורכת-דין, שפנתה לחברת אורדן וביקשה לקבל את החוזים של קנייה ומכירה. אנחנו רוצים לבדוק מה קורה, אולי יש דברים שלא ידועים לנו. המפעל ניתן להם חינם, הם מכרו אותו ועשו בכספים כרצונם. הם שכרו אותו מחדש תמורת הון עתק. כל העניין מעורפל. כשאנחנו מבקשים לקבל מסמך כדי לראות על מה מדברים, ההנהלה מסרבת לתת מסמך והעורכת-דין שלנו עומדת אין אונים. כנראה מסתתר משהו מאחורי מה שקורה. אני מבקש מיושבת-ראש הוועדה לבקש מהיועץ המשפטי של הוועדה לבדוק מה מסתתר. אנחנו רוצים להיות בטוחים שכל הדברים הם באמת כפי שטוענת ההנהלה. אנחנו יודעים שנעשים דברים מאחורי גבנו. הפרידו מפעלים. טוענים שיש הפסד. זה לא הפסד אלא זה נובע מעסקאות ומהקרע. מאחורי כל זה מסתתר משהו.

ח' גרוסמן: מכרו נכס שקיבלו אותו חינם?

מ' אלימלך: כן.

יש חוק ואנחנו רוצים לציית לו, אבל החוק הוא רק לצד אחד? רק לצידם? ומה איתנו? כשאומרים שיש חוק - האצריך להיות לשני הצדדים. אני בעד החוק. יש דברים שצריך לבדוק אותם. אנחנו מתנהגים בצורה הכי יפה. ההנהלה נכנסת ויוצאת וחברי ההנהלה אפילו מקבלים פרחים בכניסה. אנחנו רוצים שימצו את הצדק.

כשאנחנו מדברים עם מר תמרי ואומרים לו שפנינו לממשלה, הוא אומר: זה ברבור, זה קשקוש, אתם פונים לשמן הזה? וכי הוא יכול לעזור לכם? איך יכול להיות שהוא מרשה לעצמו להשתמש בביטויי גנאי כאלה? אני צריך לציית לחוק והוא יכול להרשות לעצמו לומר מה שהוא רוצה?

אנחנו, המסכנים, נישאר בערב החג בלי משכורת. היינו יכולים להביך את המצב הזה אילו לא היתה עבודה. אבל יש עבודה. כואב שמאחורי המצב מסתתרים דברים שאולי הם לא כשרים.

אני רוצה להזכיר שספיר המנוח אמר: אני נותן את המפעל ל"כלל". זה אבא טוב. הוא יחזיק את המפעל. אבל המפעל נלקח ומכרו אותו. מישהו הדליף לנו שראה במו עיניו שלמר תמרי יש חוזה, שעל כל מכירה יקבל 1%. אם כן, זה משתלב לו כדי לקבל את הכסף. אנחנו רוצים לדעת את האמת. לכנסת יש מספיק כוח לדרוש מסמכים ולראות אותם פה.

מ' יונה: אני חושב שמקובל על כולנו, שמפעל כושל או מפעל שעובד בהפסד - אין מה לעשות, עושים חשבון נפש, מפטרים וסוגרים אותו. זה מקובל גם עלי וגם על המועצה. אם אין דרך אחרת - סוגרים.

בהקשר לזה אני רוצה לומר לוועדה ולחברי הכנסת הנכבדים היושבים כאן: אם המפעל אכן נמצא בהפסד, יש הצעות ליעול וגם העובדים, גם המועצה המקומית ואני מבין שגם הממשלה מוכנים לתרום. אבל מה אנחנו שומעים? לא רוצים בזה. המפעל ייסגר, אני לא רוצה לא עזרה ולא תמיכה? הדבר הזה נאמר לי ולמועצה על-ידי מר תמרי. אני חושב שמאחורי זה מסתתר משהו.

היו"ר א' נמיר: מה הציע משרד התעשייה והמסחר למפעל? מה המעורבות של המשרד? מה הציע המשרד למפעל, מבחינת החוק.

צ' דורי: לנו אין שום מעמד חוקי להגיד למפעל להמשיך לעבוד. אנחנו עושים כל מאמץ להשיג תכניות הבראה, כדי שנוכל לבדוק איך, באמצעות הקרנות שלנו, נוכל לעזור למפעל שישאר פתוח. יש לנו כמה קרנות שבאמצעותן אפשר לעזור למפעלים. הקרנות האלה נותנות עזרה כדי שהמפעל ימשיך לעבוד. יש קרן סיוע למפעלי תעשייה.

קיימתי הרבה שיחות, בין היתר גם עם עמוס בר-חיים. שמעתי שמה שאתם מציעים מקרן

היו"ר א' נמיר:

הסיוע זה עם ריבית כמעט כמו בנק.

הריבית שלנו דומה מאד לזו שקיימת לייצוא. עם זאת אני רוצה לומר, שמפעל שלא מייצא -

צ' דורי:

הריבית לבנק הרבה יותר גבוהה. הריבית שלנו הרבה יותר זולה מהריבית המקובלת בשוק. זו אמנם ריבית לא מסובסדת אבל היא יותר נוחה מהמקובל. אנחנו מדברים על שיעור של 7.5% ועל הצמדה למדד או לדולר.

האם הנהלת המפעל הגישה תכנית או בקשה?

ח' גרוסמן:

לי לא ידוע.

צ' דורי:

אם את באה לישיבה, היתר צריכה לדעת כדי שתוכלי לענות על שאלות.

ח' גרוסמן:

אנחנו רוצים להבין: האם היתה פנייה למשרד? האם העזרה שמציע המשרד שווה משהו? לקבל הלוואה בדומה למה שנותנים הבנקים, זה לא סיוע. בכלל, כל הנושא של סיוע של משרד התעשייה והמסחר, זה בלוף. זה כסף בתנאים שאינם שונים מהתנאים שנותנים הבנקים.

היו"ר א' נמיר:

הכסף בבנק ניתן בריבית יותר יקרה.

צ' דורי:

אנחנו יכולים להתחיל לפעול רק כשפונים

אלינו.

אני שואלת את נציג "כלל", האם היתה פנייה שלכם או שבעקבות ההחלטה שלכם לסגור את

היו"ר א' נמיר:

המפעל לא ראיתם מקום לפנות לקבלת סיוע.

לא ראינו מקום לפנות ולבקש סיוע. הבעיה היא כושר כדאיות כלכלית בסיסית של פעילות

ש' קוברינסקי:

המפעל.

אם פונים למשרד התעשייה והמסחר, הוא בודק את הכדאיות של המפעל. האם יש לכם כלים

היו"ר א' נמיר:

לעשות את זה?

אם יש נתונים, כן.

צ' דורי:

אני זוכרת את הדיונים שלנו על מפעל סולתם, כשישב כאן דוד ברודט ממשרד התעשייה והמסחר. אתם לא זוכרים את הוויכוח, שהיו הצעות והיתה בדיקה?

היו"ר א' נמיר:

אם המשרד מגיש סיוע, הוא חייב לבדוק.

ח' גרוסמן:

נשמע את עליזה תמיר מהוועד הפועל של ההסתדרות. היו מטעמכם הצעות שחלק מהעובדים יעברו לעבוד

היו"ר א' נמיר:

במפעל סולתם.

אולי להתבצר במפעל סולתם.

ע' תמיר:

אני מאד מצטערת שאנחנו רואים - ואני אומרת את זה גם מתוך הנסיון שאני צוברת בנושא תעסוקה - שיטה חדשה, שהעובדים הם קטנים מאד,

שביחס אליהם ועל גבם חורשים החורשים.

את מתכוונת גם למפעלים של ההסתדרות?

א' ורדיגר:

אני מתכוונת לעובדים.

ע' תמיר:

אם אני מתבקשת על-ידי הערתך להעיר בנושא של מפעל רוס-כרמל ומפעל סולתם, הרי יש הבדל עצום בין שני המקרים. אילו היו מציעים לפועלי מפעל רוס-כרמל מה שמציעים לפועלי סולתם, והם אינם מוכנים לקבל. זה הבדל שבין שמים וארץ.

מתחילה להיות כאן שיטה חדשה, וצדק מסעוד אלימלך כשאמר, מוכרים וקונים, קונים ומוכרים - הכל בסודיות. אפילו בחברה כמו בארצות-הברית יש לעובדים נגישות למאזנים. אנחנו יודעים, על פני הדברים, שבעבר הלא רחוק מהעשור האחרון קנתה "אורדן" מכונס הנכסים, ב-2.3 מיליון דולר, שטח של 65 דונם, לא בירוחם ולא בדימונה אלא בטירת-הכרמל. כל אחד יודע מהו השווי הכלכלי של קניה בסכום של 2.3 מיליון דולר עם פריסה עד עצם היום הזה.

מי קנה ממי?

היו"ר א' נמיר:

"אורדן" קנתה מכונס הנכסים.

ע' תמיר:

כעבור שנתיים, שלוש או ארבע שנים, אינני יודעת בדיוק, כי אסור לנו לראות את המסמכים, העורכת-דין שלנו מחפשת את המסמכים, מוכרים ל"יריב", בני הורוביץ, את הנכס בסכום של קרוב ל-7 מיליון, זה רווח נאה, ובו זמנית עושים עם "יריב" הסכם חכירה ל-20 וכמה שנים תמורת סכום של 680 אלף דולר דמי חכירה לשנה; ובינתיים מניפולציות שונות.

הכל התחיל עם 700 עובדים, אולי קצת יותר.

זה מפעל שהם בנו והקימו בעבודתם ובזיעתם. הם הסכימו לכל תכנית הבראה עד שהגיעו לסף של 120 עובדים שפירושו להיות או לא להיות.

מי שעבר את גיל 40, לא מדברים איתו על

הסכה תעסוקתית. יש אנשי מקצוע מעולים והם מספרים לנו שכלו כל הקיצים.

אני מסתכלת על "דבר המנכ"ל", מנכ"ל

"אורדן", בגליון פסח תשמ"ז, שם הוא אומר ש"אורדן זכתה במכרז גדול לבניית סמיטריילרים עבור הצבא האמריקאי. שווי הפרוייקט הזה כ-14 מיליון דולר, למשך כ-5 שנים. העבודה על הפרוייקט הזה תתבצע במפעל רוס-כרמל. יופי. פרויקט של סמיטריילרים. אתה בא למפעל ואתה רואה מוצרים בהזמנה, אתה רואה תיק הזמנות של "פיאט" באיטליה. אתה רואה שהמפעל איננו דומם. אילו למפעל סולתם היו הזמנות כאלה, היה לנו אוויר. פה יש עבודה לשנה או שנה וחצי, מה החיפזון? כולם מודים שיש הזמנות לשנה - שנה וחצי, ואנחנו שומעים גם מנציגי משרד התעשייה והמסחר שהנהלה לא טרחה אפילו לפנות אליהם כדי לקבל איזה שהוא סיוע.

אנחנו רואים שמפעלים שונים, בבעלות פרטית

או בבעלות ציבורית, מתמודדים עם הפסדים. מנועי בית שמש, למשל, שם מדברים על מיליון לחודש ואילו פה מדובר על מיליון לשנה, את זה אפשר לפתור. יש מי שמוכן לסבסד את ההפסד הזה, אם הוא אכן ישנו.

בהזמנות זו אני מבקשת שתהיה יוזמה

לחוק שיקבע שבמקרה של רווחים מניפולטוריים יהיה חלק שבא להבטיח את העובדים.

כידוע, יש חוק חדש על בעלות עובדים על

מפעל. אנחנו מוכנים להעביר את הבעלות לעובדים. שהנהלה תעזוב את המפעל, שתשאיר את ההזמנות ואת המכונות. רק לפני חודשיים הכניסו למפעל מכונה שעולה מיליונים. שישאירו את הכל וייצאו, והעובדים המצויינים שבמפעל הם שינהלו אותו. היום חורשים על גבם של העובדים בהפקרות, בלי לחשוב מה יהיה עם האנשים, עשו את הרווחים והיתר לא מעניין.

ח' גרוסמן:

אני מבקשת לדעת, עד לישיבת המליאה, מה עושים, כדי לשקול אם להעלות את הנושא

הזה בישיבת המליאה של הכנסת.

הייתי במפעל ושמעתי דברים. אינני יודעת

אם בישיבה הקודמת היו הסברים של הנהלת המפעל.

לא נאמר הרבה יותר ממה שנאמר עכשיו. נאמר שהמפעל לא רנטבילי, ש"כלל" מפסידה עליו

היו"ר א' נמיר:

כסף והחליטה חד-משמעית לסגור אותו.

המתנו לשובו של חיים סרו מחוץ-לארץ.

שוחחתי איתו ארוכות. הוא אמר לי ש"כלל" החליטה חד-משמעית לסגור את המפעל. הוא אמר לי שכל הסיוע של הקרנות של משרד התעשייה והמסחר הוא בריבית ולמעשה זה לא סיוע למפעלים. את זה אני שומעת לא רק מהם.

ל' פרץ:

הנהלת "כלל" החליטה מה שהחליטה.

היא אטמה את אוזניה. היא לא

רוצה לשמוע איש. זה מזכיר לי את מה שהיה ביחס למפעל כיתן בית שאן, גם שם נהגו באותה שיטה. רצו לסגור, קיבלו קצת כסף וחזרו בהם. היום המפעל רנטבילי, לא מדברים על סגירה אלא אולי על הרחבה.

לדעתי, אנחנו לא יכולים להסתפק היום בהחלטה

של הישיבה הקודמת, שפנינו אליהם, אחרי שבתשובה לשאלות שלנו הודתה הנהלת "כלל" שיש הזמנות ויש מספיק עבודה אבל היא רוצה ייעול. לא מפריע לי שמיעלים. מפריע לי שבסופו של דברים שולחים את העובדים לעזאזל.

"כלל" היא חברה ציבורית. זה כסף של הציבור.

אם החברה מפסידה במקום אחד, היא יכולה לכסות את ההפסד ממקום אחר. רוצים ליעול, בבקשה. אבל לא יכול להיות שמצד אחד יש הזמנות, והכל מודים בכך, ומצד שני רוצים לסגור, למה? כובע. אני חושב שאנשים עם מצפון כלשהו, ואני מכיר את דברת ואת בר-חיים, צריכים לחשוב אחרת. לא ייתכן לבוא אל האנשים ולומר להם, שבו בבית. צריך שיהיה חוש לאנשים, צריכה להיות להם תחושה.

אינני יודע מה הם האמצעים העומדים לרשותנו.

אני יודע שוועדת העבודה והרווחה החליטה ופנתה, אבל העובדים קיבלו מכתבי פיטורין. אני חושב שעל ועדת העבודה והרווחה מוטלת האחריות לפנות לכל ועדה בכנסת שלא יינתן שום סיוע לחברת כלל, לסגור את הכל בפניה, לסגור כל ברז ממשלתי, להקפיא אותו עד ש"כלל" תדע פעם ולתמיד איך להתנהג. אם המצב מחייב מאבק ציבורי שלנו נגד "כלל" אנחנו חייבים לעשות את זה, כי ההתנהגות של "כלל" היום היא חוסר אחריות ממדרגה ראשונה, ועל זה אי-אפשר לעבור.

א' ורדיגר:

המקרה שאנחנו דנים עליו הוא חמור. אני חושב

שזו תוצאה של השיטה. קונצרנים גדולים כמו

"כלל" הם כונסי נכסים של מפעלים. הם מקבלים מפעלים בחינם, עושים מנפילוציות וכשמפעל דועך - הכפרה הראשונה הם העובדים. את זה צריך למנוע.

אני לא חושב שסנקציות נגד "כלל" הם פתרון.

הממשלה צריכה להיכנס לנושא הזה. היא צריכה לקבל את המפעל כמו שהיא נתנה אותו, כדי שהעובדים יוכלו לחיות ולהתקיים.

ח' גרוסמן:

יש לי הרגשה שאנחנו מדברים בחלל. אין תהודה.

אנחנו מדברים ואין עונה, ולא צריך להסביר

למה זה.

אני בדקתי קצת את ענין "כלל", בעקבות פרשה

אחרת. אני יודעת שהתעשייה היום איננה רווח. הייצוא איננו רווחי אבל "כלל", לפי מאזן שראיתי, יצאה עם רווחים די נכבדים, החלק הפיננסי מכסה את ההפסדים של התעשיות. אם אתם רוצים להגדיל את החלק הפיננסי על חשבון החלק התעשייתי - לא ניתן, כי בסופו של דבר מהפיננסיים אין כלכלה והעובדים נזרקים לרחוב.

"כלל" היא חברה יותר מדי גדולה וחשובה מכדי שהיא תנהג ותלך בדרך של "מאכער" ברחוב. כשאנשי "כלל" שותקים, זה מעורר אצלי חשד. אנחנו שואלים ושמים סימן שאלה, ועל שאלות ועל סימני שאלה צריך לענות, ואם לא עונים זה סימן שהטענות נכונות. אני חושבת שצריכות להיות תכניות איך להפעיל את המפעל. אתם לא יכולים להגיד שאתם סוגרים את המפעל וזהו. אתם לא יכולים סתם לבוא ולסגור את המפעל. זה לא הפקר. זה לא רכוש שלכם. אינני יודעת איך אתם רוצים להבריא את המפעל הזה, אינני בטוחה בכלל שהוא חולה. אולי זה מפעל תעשייתי כמו הרבה מפעלים אחרים שמקימים אותם בקושי. זה המצב של רוב המפעלים.

אני רוצה להציע שקודם כל תסירו את האיום במטרה. תשבו עם העובדים ותראו להם מאזנים, זה מגיע להם. תוכיחו לעובדים שאתם לא יכולים להמשיך ולהפעיל את המפעל, ואז יחפשו משקיעים ומפעילים אחרים. לא ייתכן שאנחנו נדבר אל הקיר. אתם עוסקים עם אנשים חיים, אי-אפשר שתתנהגו איתם כך. זה מפעל שעד לפני זמן לא רב עבד בשלוש משמרות, רק לפני שנה או שנתיים העובדים קיבלו בונוס כי היו רווחים. נניח שיש שנה אחת קשה, שנה אחת גרועה, האם זו סיבה לסגור? האם כך סוגרים? אחרי שנה? אם זו המסקנה שלכם - צריך לסגור את כל המדינה. זה לא מתקבל על הדעת. כל מה שקרה הוא מיותר. זה לא מפעל סולתם שאומרים שכך וכך שנים אין הזמנות ויש מחסנים מלאים בתוצרת.

אנחנו שומעים שהעובדים מוכנים לצמצם, הם מוכנים לייעל, הם מוכנים אפילו לדבר על תנאים יותר גרועים מבחינתם. איפה זה נשמע? אני לא יודעת למה הם מתנדבים לכל זה. באיזה מקום בעולם תמצאו עובדים כאלה? אתם שומעים ושותקים.

גברתי היושבת-ראש, אם המצב הזה יימשך, אני מציעה שנחתים 20 חברי כנסת כדי להעלות את הנושא הזה במליאת הכנסת, נעשה רעש, אין לנו כלים אחרים.

אני שומעת שראש הממשלה היה, שהלכו אל השר קורפו ואל שר התעשייה והמסחר, אבל מכל זה לא זז שום דבר. אני רוצה לשמוע מה קורה. יש משקיעים, מדוע לא מנהלים משא-ומתן? מדוע לא רוצים לזוז?

שמענו סיפור על מכירה וקנייה, מה עושים

פה בני הורוביץ?

הם בעלי הנכס.

ע' תמיר:

זה מריח לא טוב. קנו נכס כמעט בחינם ומכרו אותו ברווח נאה מאד, לאן הלך הכסף? לאן הלך הרווח של כמעט 5 מיליון? "כלל" היה מאזן מצויין, נדמה לי שמדובר על 15 מיליון. מה היה הרווח של "כלל"? את הרווחים הוצאתם. האם יש לכם תשובה לזה?

פגשתי פועלים אחרי 20 ו-22 שנים, אלה שהקימו את המפעל. אתם מאיימים שאם הם לא יעזבו את המפעל לא תתנו להם פיצויים מוגדלים. באיזו זכות אתם מאיימים? 22 שנות עבודה, האם זה הולך ברגל?

יש גם כאלה שעובדים 30 שנה.

קריאה:

לא נוכל לטפל בנושא הזה כל יום. אם לא כדאי לייצר במדינת ישראל, כבר נאמר שלא כדאי לקיים את המדינה. נניח שהיינו מדברים על חברת מפסידה, פושטת רגל, זה לא מצבה של "כלל". ל"כלל" יש אפילו עודפים.

ח' אלזני:

רבותי, בדרכי לכאן עם חברי הוועד אמרתי להם, נשאר לי רק כדור אחד בקנה ואינני יודע לאיזה כיוון לירות אותו, או לכיוון הממשלה, או לכיוון הכנסת, או לכיוון הנהלת חברת "כלל".

הלב נשבר כשאתה רואה התנהגות של קונצרו עצום כזה שקנה מפעל עם פועלים, משפחות בטירת הכרמל. הוא ידע לאן הוא הולך. נניח שהעיסקה לא הצליחה כל כך, האם הקורבן היחידי הוא רק ציבור העובדים? האם הקונצרו ירוויח מהצרות והעובדים ייזרקו החוצה? לית דין ולית דיין? האם ייתכן שתוציאו את העובדים מהמפעל?

ילדי העובדים לא מבינים מה קורה. האבא שלם ישן במפעל, הוא לא בבית. הם יודעים שאבא לא בבית בגלל מלחמה עם הערכים. עכשיו האבא לא בבית בגלל מלחמות היהודים.

הפסד של מיליון דולר בשנה לקונצרו כזה,

זה כמו דמי שתיה שלו.

האם אפשר לדבר במצח נחושה ובסגנון כמו "מה זה ועדה של הכנסת? אין להם שיניים" וזה אחרי שכל חברי הכנסת שהתבטאו אמרו שאין הצדקה לסגור את המפעל, אין הצדקה לפטר 120 משפחות. מיד אחרי הישיבה יצא איש ההנהלה אל אנשי התקשורת, הרדיו, ואמר: "מה זה הכנסת בכלל?"

רבותי, היו פניות אל הכנסת, אל שרים, אל ראש הממשלה, אל מי עוד במדינה הזאת צריך לפנות? מה צריך לקרות כדי שזה יזיז אתכם? צמרמורת עוברת בי. עוד לא קרה דבר כזה. מה אתם משווים את מפעל סולתם למפעל רום-כרמל? לעובדי סולתם מציעים שכר של 75% עם פרמיה לתקופה של ארבעה חודשים. תציעו דבר כזה - נקבל את זה. לבוא ולהגיד לציבור של מפעל רום-כרמל, אם לא תעזבו את המפעל אנחנו נוציא אתכם בהתערבות המשטרה? האם במדינת ישראל אין חוק שיגן על הפועלים כמו שמגינים עליכם?

חברים, צריך לצאת מפה עטהחלטה ברורה, שאין כל זכות, כל הגיון וכל הצדקה לסגור את המפעל ולהוציא ממנו פועלים שנתנו לו את חייהם. אני רוצה לומר שטירת הכרמל היא מקום מיוחד. סגירת המפעל תביא לפשע מכיוון שאין עבודה. אין לנו לאן לשלוח את האנשים האלה כדי שיעבדו. יתעורר פשע. כולנו חייבים למנוע את זה.

ח' סררו:

למעשה הכל כבר נאמר ואינני רוצה לחזור על הדברים. אני בטוח שלהנהלת אורדן יש הגיון, לכן אני פונה לכיוון הזה, אומר ומבקש, תנו ארכה של שלושה חודשים. תסירו את הצווים. אני מקווה ומאחל שבמשך שלושת החודשים האלה נמצא דרך איך להוציא את רום כרמל מהמשבר כדי שהוא ימשיך לתפקד וישא רווחים, בעזרתכם ובעזרת הפועלים. למען טירת הכרמל אני פונה אליכם ומבקש, אל תתנו יד להריסתה. אסור לתת יד לבריחה מן הארץ. מה שקורה גורם לכך שאנשים יתחילו לחפש מקום אחר לחיות בו בצורה יותר אנושית ובשקט.

היו"ר א' נמיר:

אני שואלת את מר קוברינסקי: (1) מי הם מנהלי "כלל"? (2) האם להחלטה שלכם לסגור את המפעל יש איזה קשר לנושא של כונס הנכסים ובני הורוביץ, שקשורים לנושא הקרקע?

ל' פרץ:

ואני הייתי רוצה לדעת פרטים בקשר להסכם הרכישה, מה היתה המחוייבות שלכם כלפי העובדים וכלפי המדינה, כשרכשתם את המפעל.

ש' קוברינסקי:

מי הם בעלי "כלל"? כ-40% הם בידי בנק הפועלים, 30% בידי אי.די.בי., והיתרה בידי הציבור, כלומר מניות סחירות.

אני אומר חד-משמעית, שלהחלטה לסגור את המפעל אין שום קשר להחלטה על מינוי כונס נכסים לבני הורוביץ, לא היה קשר בין הדברים ואין ביניהם כל קשר. הדברים האלה מנותקים. הקרקע נרכשה בשנת 1981. כונס הנכסים נתמנה לא מכבר. אין לנו שום קשר איתם. יש רק מחוייבות חוזית לדמי שכירות על המקרקעין.

מ' תמרי:

אין לי ענין להיכנס לפולמוס ביחס לדברים שנאמרו. היו עלינו התקפות שלוחות רסן, ואינני מבין מדוע מדברים עלינו כעל חברה מושחתת.

היו"ר א' נמיר:

כשעובדים מוכנים לקצץ בשכרם וזה כשכל בר־דעת במדינה יודע שביניכם יש מקבלי שכר גבוה ואצלכם לא הורידו שכר אם כי אתם מדברים על מצב חמור ולכן העובדים מוכנים לקצץ בשכרם אבל מי שיושב למעלה לא משמש, אפילו לא בפסיק, דוגמה אישית, בשבילי זה מושחת.

מ' תמרי:

רוב הדברים שאמר מסעוד אלימלך אינם אמת. רוב הנתונים המספריים שהביאה גברת תמיר אינם אמת.

ע' תמיר:

תנו נתונים.

מ' תמרי:

ההסתדרות היתה שותפה במפעל הזה והיא ברוחה ממנו כל עוד נפשה בה.

טרכת לבדוק אותם, גברת תמיר.

ע' תמיר:

כיצד יכולתי לבדוק אותם.

מ' תמיר:

אילו פנית אלי.

ע' תמיר:

העורכת־דין שלי פנתה. היא עוסקת בזה. אחרי הישיבה הזאת אבקש לקבל את הנתונים.

ל' פרץ:

אנחנו מבקשים אותם עכשיו.

מ' תמיר:

אין לי אותם כאן.

השיקול שלנו היה כלכלי. במשך שבע שנים מתוך תשע שנים הפסדנו כסף. אנחנו פועלים רק על פי החוק.

שכרם של המנהלים ב"אורדן" הופחת פעמיים בשנה האחרונה, בפעם הראשונה בשעור של 10% ובפעם השניה ב-5%. הפסקנו גם את גילום המס. בשנה האחרונה עבדנו בהפסד של 7.7 מיליון דולר. אין לנו דרך אלא לייעל את החברות כדי שנוכל לצוף על פני המים. אם חפצי חיים אנחנו, בנתונים שיש היום במשק הישראלי, כששער הדולר קפוא והממשלה לא עושה שום דבר, אין לנו דרך אחרת אלא לייעל. זה השיקול היחיד שלנו - לייעל את המערכת.

ל' פרץ:

אני שאלתי על הסכם הקניה.

ש' קוברינסקי:

אבדוק את זה ואתן לך פרטים.

ע' תמיר:

אני חוזרת על הבקשה שלי, שתנהגו כמו כל יזם פרטי, כמו בעלי "המגדר" שנקלע למצב של חוסר יעילות; תודיעו שאתם מסתלקים ואז ימונה כונס נכסים. יש חוק של בעלות עובדים. העובדים מוכנים לקבל את המפעל ואנחנו מוכנים לסייע. תודיעו על פשיטת רגל, כמו כל יזם פרטי, ואנחנו נטפל בזה. תשאירו את הכל שם וצאו.

מ' תמרי:

"אורדן" איננה בפשיטת רגל.

ע' תמיר:

המפעל בפשיטת רגל?

"אורדן" לא בפשיטת רגל. גם מפעל רוס-כרמל
שהוא חלק מ"אורדן", לא בפשיטת רגל. אנחנו

מ' תמרי:

מייעלים את המערכת.

והדרך היחידה, לשיטתכם, היא לזרוק 120
פועלים החוצה. אחרי מה שקורה ב"סולתם",

היו"ר א' נמיר:

לאן ילכו הפועלים? האם מישהו חשב על זה?

אם, כפי שאומרים לנו, מפעל רוס-כרמל לא
בפשיטת רגל, האם הכוונה של "אורדן" היא
מה הכוונה המסתתרת מאחורי רצונכם לסגור
את המקום ולהרוויח?

י' שמאי:

לפשוט את העור מהעובדים במלחמתה לייעול?
את המפעל? האם אחרי הסגירה כוונתם למכור

השטח לא שלי ואני לא יכול להרוויח.

מ' תמרי:

השטח אמנם לא שלך אבל הוא בהחזקתך.

י' שמאי:

אנחנו פועלים על פי שיקול כלכלי בלבד.
מן הבדיקות הכלכליות שלנו מצאנו שהפתרון

מ' תמרי:

המוצע להעברה הוא המוצלח ביותר.

לאן?

היו"ר א' נמיר:

אנחנו מדברים על העברת 40 אנשים.

מ' תמרי:

ומה עם היתר?

היו"ר א' נמיר:

הם יצטרכו למצוא פרנסה במקום אחר.

מ' תמרי:

ומה עם ההצעה שלי?

ח' סררו:

היא לא מקובלת עלינו. מבחינתנו המפעל סגור.

מ' תמרי:

צריך להזמין לכאן את הנהלת "כלל".

י' פרץ:

אני שואל: מי מהמנהלים שגרמו למצב במפעל
פוטרו? רק אחד.

י' מזרחי:

העובדים הקימו בעצמם מערכת לחלקי חילוף.
יש מחסנים מלאים. הם קיבלו חינם. הם עשו

מ' אלימלך:

כסף. הם מוציאים במשאיות מהמפעל, אני מדבר על המנהלים, אבל לא איכפת להם מה עשינו.
נתנו להם נכס יקר ולהם לא איכפת שום דבר. ב"אורדן" יש מכוניות צמודות למנהלים,
אין שם מספיק מקומות חניה למכוניות. כל הרכב הוא ל"אנשי שלומנו" ואנחנו צריכים לשלם
כדי שהם ימשיכו לנסוע במכוניות וולוו.

אני נלחם למען העובדים. רוצים לזרוק אותי,

מי יקבל אותי לעבודה אחרי שרואים אותי כנציג ציבור?

לא רק בגלל זה אלא גם בגלל הגיל.

קריאה:

מה מציע לנו מר תמרי? אולי יגיד את הדברים
בפני הוועדה המכובדת הזאת. לעובדי מפעל

מ' אלימלך:

סולתם מציעים פנסיה מוקדמת, פיצויים מוגדלים ועוד הצעות. מה מציעים לנו? לנו מציעים,
למי שעבד 30 שנה, לצאת לפנסיה מוקדמת. האם זה נכון מצדך? אנחנו באנו בהצעות מכובדות
לפי דוגמאות שהיו בארץ, נהיה כמוהם.

שלושה ילדים שלי משרתים בצבא, מה אגיד להם? מה אגיד להם כשאני יודע שבולקן יש תאילנדים?

ל' שמאי: ולתאילנדים יש עבודה;

ע' כץ: לפי ידיעתי, כן.

ל' שמאי: הם עובדים יותר טובים?

ברגעים הספורים שעברו מאז נכנסתי לחדר הזה, מהדברים ששמעתי, אני מבין שיושב כאן אדם שאומר: מה שמעניין אותי זה המפעל. האנשים שעבדו במפעל והשקיעו בו - זה לא מעניין אותי. זו הדרך שלך, מר תמרי. אני שואל, מה אתם אומרים לעובדים שעובדים במפעל שלושים שנים? אתם אפילו לא נכנסים איתם למשא-ומתן. אנחנו מכירים את הסיפור של וולקן. האם יש לך תשובה לשאלתו של יושב-ראש ועד העובדים?

מ' תמרי: לא הבנתי את השאלה.

ל' שמאי: לא הבנת את שאלתו? מה אתם מציעים? האם אתם מוכנים לנהל משא-ומתן לתנאי פרישה?

היו"ר א' נמיר: אנחנו מתבקשים לפתוח את הישיבה. אם אין התנגדות, הישיבה מעתה תהיה פתוחה.

(הישיבה פתוחה)

ל' מזרחי: אנחנו רוצים לעבוד כדי לתת לחם לילדים שלנו וכדי שנוכל לחיות.

מ' תמרי: ב-21 ביולי הצענו הצעות והסדרים בנושא הפרישה. ביקשנו ממועצת פועלי חיפה, מועצת פועלי טירת הכרמל ומוועד העובדים של רום-כרמל, לקיים פגישות כדי לקדם את המשא-ומתן. עד היום לא נענינו. גם מועצת פועלי חיפה וגם ועד העובדים לא היו מוכנים לשבת איתנו ולדבר. אלה עובדות ויש מסמכים. לכן אינני מבין את השאלה. זה עשרה שבועות שאנחנו לא מפסיקים לבקש שתהיה ישיבה משותפת כדי לנהל משא-ומתן.

ל' שמאי: משא-ומתן לא מנהלים אחרי שעורפים את ראשיהם של העובדים ואומרים להם שהמפעל סגור.

היו"ר א' נמיר: אני חוזרת ואומרת מה שאמרתי בישיבות קודמות שלנו, שאנחנו לא במקום שולחן משא-ומתן.

אני פונה עכשיו לנציגי העובדים ואומרת: רבותי, אני מבחינה בין שני דברים עקרוניים מאד, בין מאבק של עובדים לפת לחם ועבודה לבין משא-ומתן ומאבק על תנאי פרישה. לא הייתי מציעה לאיש להיכנס בשלב זה למאבק על תנאי פרישה. אני לא רואה שום אפשרות שעובדי רום-כרמל יקבלו עכשיו עבודה אחרת. הדיונים שלנו בשבועיים האחרונים זה איך לא לסגור מפעל שלא שוכנענו שהוא לא רנטביבילי. כל הוויכוח שלנו הוא עם הנהלת "כלל", וזו לא הפעם הראשונה. ברגע שמדובר על חברה ציבורית, הדברים לא יכולים להתנהל רק כעסק, משתלם או לא משתלם. זה לא עניין פרטי של מי שמנהלים היום את החברה. אילו המדינה היתה עושה חישוב של עסק כלכלי, מזמן היה צריך לסגור אותה.

הסיכום שלי: עוד היום אפנה לשר התעשייה והמסחר ואבקש ממנו לעשות בדיקה של הרנטביליות של המפעל, של קיום המפעל. כשמדובר בחברה ציבורית, אנחנו לא יכולים להסכים שרק החברה תחליט אם למפעל יש זכות קיום או לא. אנחנו נפנה לשר. אני לא מעלה על הדעת ששר התעשייה והמסחר יכול להתעלם מפנייה כזו.

עוד השבוע נקיים ישיבה עם שר התעשייה והמסחר ועם הנהלת "כלל" ובנק הפועלים, עם המרכיבים הגדולים של מחזיקי מניות חברת "כלל". זו חברה ציבורית. אנחנו רוצים להבין מה הן הסיבות, ולא רק כלכליות. אני רוצה להבין מדוע בהנהלת "כלל" נפל הפור, בנחישות כזו, לסגור את מפעל רום-כרמל. אני חשה שבמקרה זה אין שום רגישות אנושית. אני לא יכולה שלא להתרגש שפועלים שנתנו כל כך הרבה לתעשייה נזרקים לרחוב. הפועלים הם היחידים, וזה לא המקרה הראשון, שמשלמים בעד ניהול כושל, בזבזנות וחוסר יעילות. היחידים המשלמים את המחיר הם הפועלים ואחר-כך עוד באים ואומרים שפנינו לייצור. איך אפשר להבין את זה? אנחנו יושבים אמנם במשרד נוח אבל לא יכול להיות שנהיה אטומים לפועלים. ראינו את הפועלים העובדים ליד התנורים הנוערים ב"פניציה". אני זוכרת שאמר אחד הפועלים: אני לא מתלונן. אני משתכר 1,000 שקל. הוא עובד 25 שנים. ראינו פועלים גאים ב"חישולי כרמל", פועלים האוהבים את העבודה ואת הייצור. מדוע המצב הרע הזה מגיע להם?

אנחנו יודעת שלגבי חלק מהדברים אין לנו שיניים. אני אומרת לכם מה שאמרנו לתעשיינים שעד הרגע האחרון היו בטוחים שלא יהיה חוק שכר מינימום, עד שהתברר להם שלא כדאי לצחוק לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת; אני אומרת לכם, לא לעולם חוסן. אני מציעה גם ל"כלל" למתן קצת את הטון ביחס אל העובדים.

נודיע לכם על מועד הישיבה הבאה, שתהיה, כך אני מקווה, עוד השבוע. עד אז, אני מציעה לנציגי "כלל" שנמצאים כאן, לנסות שוב לקיים מגע ומשא-ומתן לאי-סגירת המפעל ולחשוב מחשבה שלישית, רביעית, חמישית ושישית. לו ספיר היה בחיים - ועכשיו קל לי להגיד את זה, אחרי שראיתי כתבה של חברת-הכנסת גאולה כהן בשבחו של ספיר - ולספיר היה חלק גדול בהקמת "כלל", הוא לא היה מרשה לסגור מפעל ולזרוק עובדים. המפעלים הוקמו בשביל העובדים ולא רק לעשיית רווחים. ראינו יותר מדי מפולות. חובתנו להגן על ציבור העובדים.

ע' תמיר: יש זימון לבית המשפט. אולי הנהלת "כלל" תסכים לבטל את הפיטורין עד לתהליך הזה. מחר יש דיון בבית הדין לעבודה. אנחנו תבענו לבטל את הפיטורין. אולי יסכימו לבטל את הפיטורין ולא יהיו איומים על-ידי המשטרה.

היו"ר א' נמיר: נאמרו כאן דברים ברורים. אני פונה להנהלת "כלל", שהיא בעל-בית על "אורדן": שמעתם את הדברים ואת רוח הדברים. אני מקווה שתקחו ברצינות את הדברים שנאמרו. אני לא חושבת שכדאי להתייחס בזלזול לכנסת. אנחנו רוצים לקוות שהנהלת "כלל" מבינה שמבחינת ציבורית היא איננה יכולה להמשיך בדרך שבה היא הולכת.

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30.